

SISTEME ȘI INDICATORI DE FRAUDĂ¹

I. Tipuri de fraudă²

1. Manipularea intenționată a declarațiilor financiare (de exemplu, raportarea incorectă a veniturilor);
2. Orice tip de deturnare de bunuri tangibile sau intangibile (de exemplu, rambursări frauduloase de cheltuieli);
3. Corupție (de exemplu, mită, manipularea procedurilor de cerere de oferte, nedeclararea conflictelor de interese, deturnare de fonduri).

II. Motivele care stau la baza fraudelor

Există trei elemente care stau la baza comiterii fraudelor, care pot fi rezumate sub forma unui „**triunghi al fraudei**”:

1. Oportunitate
2. Justificare
3. Presiune financiară

Oportunitatea: Chiar dacă o persoană are un motiv, trebuie să existe și o oportunitate. Sistemele deficiente de control intern pot genera o oportunitate (presupusa probabilitate ca fraudă să nu fie detectată reprezintă un considerent esențial pentru autorul fraudei). Exemple de puncte slabe ale sistemelor de control intern sunt deficiențele referitoare la:

- supraveghere și revizuire;
- separarea funcțiilor;
- aprobarea de către organele de conducere;
- controlul sistemelor.

Frauda poate apărea, de asemenea, în cazul în care nu sunt efectuate controale sau persoanele cu funcții de autoritate creează șansele ca aceste controale existente să nu fie luate în considerare.

Justificare: O persoană poate formula o justificare prin explicarea rezonabilă a actelor sale, de exemplu „este corect să procedez astfel – merit acești bani” sau „au o datorie față de mine”, „iau banii doar cu împrumut – îi voi restitui”.

Presiune financiară, stimulent sau motivație: Factorul „*nevoie sau aviditate*”. Simpla aviditate poate reprezenta de multe ori un motiv puternic. Alte presiuni pot apărea din problemele financiare personale sau din vicii personale precum jocurile de noroc, dependența de droguri etc.

“**Spargerea triunghiului fraudei**”³ reprezintă cheia prevenirii fraudelor. Dintre cele trei elemente, oportunitatea este cel mai direct afectată de sistemele solide de control intern și, prin urmare, este elementul cel mai ușor de gestionat.

III. Fraude în cadrul contractelor și achizițiilor publice

Această parte prezintă 16 sisteme de fraudare comune și recurente, împreună cu o descriere a sistemului și indicatorii de fraudă relevanți în domeniul contractelor și achizițiilor publice.

Aceasta este o listă neexhaustivă a unor sisteme general recunoscute, utilizând o mare parte a structurii și conținutului aplicate de ACFE⁴ în instrucțiunile pentru profesioniștii din domeniul prevenirii și detectării fraudei.

III.1. Corupție - mită și comisioanele ilegale

¹ Acest document conține informații cuprinse în documentul de lucru elaborat de Comisia Europeană „Notă informativă privind indicatorii de fraudă pentru FEDR, FSE și FC” (COCOF 09/0003/00-RO) transpusă în Anexa nr. 1 la HG 875/2011, cu modificările și completările ulterioare

² Conform clasificării utilizate de Asociația Experților Autorizați în Investigarea Fraudelor (ACFE)

³ A se vedea „The Handbook of Fraud Deterrence” de Harry Cendrowski, James P. Martin și Louis W. Petro, 2007, p. 41

⁴ Asociația Experților Autorizați în Investigarea Fraudelor (Association of Certified Fraud Examiners) www.acfe.com. Mai exact, structura și conținutul se inspiră din instructajul privind „Fraudele în domeniul contractelor și achizițiilor” furnizat investigatorilor de fraude.

Descrierea

Mita și comisiunile ilegale semnifică darea sau primirea de "obiecte de valoare" în vederea influențării unui act oficial sau a unei decizii de natură comercială.

Oferirea de mită

"Obiectele de valoare" nu trebuie să fie și, adesea, nu sunt bani (ambiguitatea se menține, ceea ce permite autorului să invoce diferite scuze, dacă este necesar). Orice beneficiu tangibil oferit sau primit în vederea coruperii primitorului poate constitui mită. "Obiecte de valoare" specifice care au fost date sau primite ca mită includ, între altele: cadouri a căror valoare depășește pragurile stabilite de către organizații/societăți, "împrumuturi" (indiferent dacă au fost sau nu rambursate), utilizarea unor carduri de credit, plata în exces a achizițiilor (de exemplu, o plată de 500.000 EUR pentru un apartament în valoare de 200.000 EUR), utilizarea gratuită sau în schimbul unei chirii preferențiale a unui apartament, utilizarea gratuită a unui autoturism închiriat, plățile în numerar, plata prin cecuri sau transfer bancar a unor "taxe sau onorarii" fictive, reprezentând adesea un procent stabilit în prealabil din contractul obținut și plătite printr-un intermediar sau societate-paravan) înființată de către destinatar, precum și deținerea de participații secrete în cadrul societății contractante sau vânzătoare corupte).

După atribuirea unui contract, darea de mită are loc în special sub forma acordării de comisioane ilegale, ceea ce înseamnă că, după ce primește o plată, contractantul plătește sau returnează un procent stabilit în prealabil din fiecare sumă încasată. Indiferent de maniera de plată a mitei, prețurile sunt de obicei majorate artificial sau calitatea mărfurilor și serviciilor este redusă, în vederea recuperării sumelor plătite.

Traficul de influență

Traficul de influență în domeniul contractelor și achizițiilor publice se reflectă adesea în: selecția părtinitoare, de exemplu achizițiile nejustificate dintr-o singură sursă (pot exista mai multe contracte atribuite sub plafonul pentru achiziții publice), prețurile excesive nejustificate, produsele achiziționate în număr excesiv, acceptarea calității scăzute și întârzierea sau inexistența livrărilor.

Indicatori de fraudă:

- ✓ tratamentul favorabil nejustificat acordat unui contractant de către un responsabil pentru contractare într-o perioadă de timp.

Alte semnale de avertizare sunt legături strânse între un responsabil pentru contractare și un furnizor de produse sau servicii; creșterea inexplicabilă sau bruscă a averii responsabilului pentru contractare; responsabilul pentru contractare efectuează o activitate economică nedeclarată; contractantul este cunoscut în domeniul său de activitate pentru acordarea de comisioane ilegale; modificări nedocumentate sau frecvente ale contractelor, care conduc la majorarea valorii acestora.

III.2. Nedeclararea conflictelor de interes

Descriere

O situație de conflict de interes poate apărea atunci când un angajat al organizației contractante are un interes financiar ascuns în ceea ce privește un contract sau un contractant. Un potențial conflict de interes nu poate fi urmărit în instanță dacă este dezvăluit în întregime și aprobat cu promptitudine de către angajator. De exemplu, un angajat poate deține în secret un furnizor sau un contractant, poate înființa o societate-paravan⁵ prin intermediul căreia achiziționează produse la un preț majorat artificial sau are un interes ascuns în vânzarea sau închirierea de proprietăți.

Indicatori de fraudă:

- ✓ favorizarea inexplicabilă sau în mod excepțional a unui anumit contractant sau vânzător;
- ✓ acceptarea continuă a unor lucrări la prețuri ridicate și de calitate scăzută etc.;
- ✓ responsabilul pentru contractare nu depune sau nu completează declarația privind conflictele de interes;
- ✓ responsabilul pentru contractare refuză promovarea într-un post din afara domeniului achizițiilor publice;
- ✓ există indicii potrivit cărora responsabilul pentru contractare efectuează o activitate paralelă.

⁵ societate-paravan este o companie reală, dar cu operațiuni și active inexistente

III.3. Practici de cooperare secretă

Descriere

Contractanții dintr-o anumită zonă sau regiune geografică sau dintr-o anumită industrie pot încheia acorduri în vederea înlăturării concurenței și majorării prețurilor prin diferite sisteme de cooperare secretă. Formele de manifestare ale acestor practici de cooperare secretă pot fi: depunerea de oferte de curtoazie, abținerea de la participare, rotația ofertelor și împărțirea piețelor.

Indicatori de fraudă:

- ✓ oferta câștigătoare are un preț prea mare în raport cu estimările de costuri, listele de prețuri publicate, lucrările sau serviciile similare sau mediile la nivel de industrie și prețurile de piață corecte;
- ✓ toți ofertanții mențin prețuri ridicate;
- ✓ prețul ofertelor scade atunci când la licitație se alătură un ofertant nou;
- ✓ rotația ofertanților câștigători în funcție de regiune, tip de activitate, tip de lucrări;
- ✓ ofertanții respinși sunt angajați ca subcontractanți;
- ✓ configurație anormală a ofertelor (de exemplu, ofertele sunt separate de procentaje exacte, oferta câștigătoare este cu puțin sub pragul de preț acceptat, se încadrează exact în bugetul alocat, este prea mare, prea apropiată, diferența este excesivă, sumele sunt rotunjite, incomplete etc.);
- ✓ legături aparente între ofertanți, cum ar fi adrese, angajați sau numere de telefon comune etc.;
- ✓ în oferta contractantului sunt incluși subcontractanți aflați în competiție pentru contractul principal;
- ✓ contractanții calificați se abțin de la depunerea unei oferte și devin subcontractanți, sau ofertantul cu cel mai scăzut preț se retrage și devine subcontractant;
- ✓ unele societăți licitează întotdeauna una împotriva celeilalte, în timp ce altele nu o fac niciodată;
- ✓ ofertanții respinși nu pot fi localizați pe Internet sau în nomenclatoarele de societăți, nu au adrese etc. (cu alte cuvinte, sunt societăți fictive);
- ✓ există corespondență sau alte indicii potrivit cărora contractanții efectuează schimburi de informații privind prețurile, își alocă teritorii sau încheie alte tipuri de acorduri neoficiale;
- ✓ practicile de ofertare prin cooperare secretă au fost constatate în următoarele sectoare: asfaltări, construcții de clădiri, activități de dragare, echipamente electrice, construcții de acoperișuri, eliminarea deșeurilor.

III.4. Oferte discrepante

Descriere

În acest sistem de fraudare, personalul responsabil pentru contractare furnizează unui ofertant favorit informații confidențiale indisponibile celorlalți ofertanți, potrivit cărora, de exemplu, una sau mai multe activități prevăzute într-o cerere de oferte nu vor fi realizate în cadrul contractului.

Astfel de informații permit firmei favorizate să depună o ofertă având un preț mult mai redus față de cel al celorlalți participanți, oferind un preț foarte scăzut pentru activitatea care nu va fi inclusă în contractul final. În cazul acordurilor-cadru, acest aspect trebuie analizat în corelare cu contractele subsecvente.

Indicatori de fraudă

- ✓ oferta pentru anumite activități pare a fi nejustificat de scăzută;
- ✓ după atribuirea contractului au loc modificări sau eliminări ale cerințelor privind activitățile;
- ✓ activitățile pentru care se primesc oferte sunt diferite față de contractul propriu-zis;
- ✓ ofertantul are legături apropiate cu personalul responsabil cu achizițiile sau a participat la redactarea specificațiilor.

III.5. Manipularea specificațiilor

Descrierea sistemului

Cererile de oferte sau propuneri pot conține specificații adaptate pentru a corespunde calificărilor sau competențelor unui anumit ofertant. Această situație este frecventă în special în cazul contractelor din domeniul IT și alte contracte tehnice.

Specificațiile care sunt prea restrictive pot fi utilizate pentru a exclude alți ofertanți calificați sau pentru a justifica achiziții dintr-o singură sursă și pentru a evita orice concurență.

Un ansamblu de specificații manipulate care favorizează un anumit contractant sugerează corupție.

Indicatori de fraudă:

- ✓ doar un singur ofertant sau foarte puțini ofertanți răspund la cererile de oferte;
- ✓ există similitudini între specificații și produsele sau serviciile contractantului câștigător;
- ✓ se primesc reclamații din partea celorlalți ofertanți;
- ✓ specificațiile sunt semnificativ mai restrânse sau acoperă o sferă mai largă decât în cazul cererilor de oferte anterioare;
- ✓ specificații neobișnuite sau nerezonabile;
- ✓ acordarea unui număr ridicat de contracte avantajoase unui singur furnizor;
- ✓ socializare sau contacte personale între personalul responsabil cu contractarea și ofertanți pe durata procedurii de atribuire;
- ✓ cumpărătorul definește un articol folosind denumirea unei mărci comerciale în locul unei descrieri generice

III.6. Divulgarea datelor referitoare la licitații

Descrierea sistemului

Personalul însărcinat cu contractarea, redactarea proiectului sau evaluarea ofertelor poate divulga unui ofertant favorit informații confidențiale, precum bugete estimate, soluții preferate sau date privind ofertele concurente, permițându-i astfel să formuleze o propunere tehnică sau financiară.

Indicatori de fraudă:

- ✓ metode ineficiente de control al procedurilor de atribuire, neaplicarea termenelor limită;
- ✓ oferta câștigătoare are un preț cu foarte puțin mai scăzut decât următoarea ofertă cu preț scăzut;
- ✓ unele oferte sunt deschise în avans;
- ✓ sunt acceptate oferte care depășesc termenul limită;
- ✓ ofertantul care depune oferta după expirarea termenului este câștigător;
- ✓ toate ofertele sunt respinse, iar contractul este relucrat;
- ✓ ofertantul câștigător comunică în privat cu personalul însărcinat cu contractarea, prin e-mail sau alte mijloace, în timpul perioadei de atribuire.

III.7. Manipularea ofertelor

Descrierea sistemului

Într-o procedură de atribuire controlată insuficient, personalul însărcinat cu contractarea poate manipula ofertele după depunere, în vederea selectării unui contractant favorit (modificarea ofertelor, "pierderea" unor oferte, anularea unor oferte pe motivul unor presupuse erori conținute în specificații etc.);

Indicatori de fraudă:

- ✓ reclamații din partea ofertanților;
- ✓ metode de control deficiente și proceduri de licitație inadecvate;
- ✓ indicii privind modificarea ofertelor după recepție (pot proveni și din observarea recepției unor produse inferioare din punct de vedere calitativ prin raportare la oferta depusă în cadrul procedurii și în lipsa unui act adițional);
- ✓ anularea unor oferte pe motivul unor erori;
- ✓ un ofertant calificat este descalificat din motive suspecte;
- ✓ activitatea nu este relucrată, deși numărul ofertelor primite a fost inferior minimumului necesar.

III.8. Atribuirii nejustificate unui singur ofertant

Descrierea sistemului

Acest sistem este adesea rezultatul corupției, în special dacă metoda este repetată și suspectă. Aceste atribuiri pot avea loc prin fragmentarea achizițiilor, în scopul evitării plafoanelor de ofertare concurențială, falsificarea justificărilor achizițiilor din sursă unică, redactarea unor specificații foarte restrictive, prelungirea contractelor atribuite anterior în locul relicitării acestora.

Indicatori de fraudă:

- ✓ atribuiri în favoarea unui singur ofertant la prețuri superioare sau puțin inferioare plafoanelor de atribuire concurențială;
- ✓ achiziții publice desfășurate anterior în condiții concurențiale au devenit neconcurențiale;
- ✓ fragmentarea achizițiilor, pentru a evita plafonul de ofertare concurențială;
- ✓ cererea de ofertă este transmisă doar unui singur furnizor de servicii.

III.9. Fragmentarea achizițiilor

Descrierea sistemului

Personalul însărcinat cu contractarea poate fragmenta o achiziție în două sau mai multe comenzi sau contracte de achiziție în scopul evitării concurenței sau a unei investigații efectuate de o autoritate de management de nivel superior. Fragmentarea achizițiilor (denumită de multe ori *salami slicing*) poate indica un caz de corupție sau alte sisteme de fraudare la nivelul unei organizații contractante.

Indicatori de fraudă:

- ✓ două sau mai multe achiziții consecutive și asemănătoare de la același contractant, situate imediat sub plafoanele de acordare concurențială sau sub limita de la care se efectuează investigații de către cadrele de conducere.
- ✓ separarea nejustificată a achizițiilor, de exemplu contracte separate pentru manoperă și materiale, fiecare având o valoare inferioară plafoanelor de ofertare;
- ✓ achiziții consecutive la valori situate imediat sub plafoane.

III.10. Combinarea contractelor

Descrierea sistemului

Un contractant având mai multe comenzi similare poate percepe aceleași costuri de personal, onorarii sau cheltuieli similare pentru mai multe comenzi, ceea ce determină suprafacturarea.

Indicatori de fraudă:

- ✓ facturi similare prezentate pentru activități sau contracte diferite;
- ✓ contractantul facturează mai mult de o activitate pentru aceeași perioadă de timp.

III.11. Stabilirea incorectă a costurilor

Descrierea sistemului

Un contractant poate comite o fraudă prin facturarea cu intenție a unor costuri care nu sunt permise sau rezonabile sau care nu pot fi alocate în mod direct sau indirect unui contract. Costurile de manoperă sunt mai susceptibile să fie utilizate abuziv decât costurile materialelor deoarece, în teorie, costurile cu forța de muncă pot fi percepute pentru orice contract. Costurile cu forța de muncă pot fi manipulate prin crearea de fișe de pontaj fictive, modificarea fișelor de pontaj sau a documentației aferente sau simpla facturare a unor costuri majorate artificial pentru forța de muncă, fără documente justificative.

Indicatori de fraudă:

- ✓ sume excesive sau neobișnuite percepute pentru forța de muncă;
- ✓ sumele percepute pentru forța de muncă nu sunt reflectate de evoluția lucrărilor prevăzute de contract;
- ✓ modificări evidente ale fișelor de pontaj;
- ✓ nu se găsesc fișele de pontaj;
- ✓ pentru aceleași costuri ale materialelor se percep sume în mai multe contracte;

- ✓ costurile indirecte sunt facturate drept costuri directe.

III.12. Manipularea prețurilor

Descrierea sistemului

Manipularea prețurilor în cadrul contractelor are loc atunci când contractanții nu pun la dispoziție date curente, complete și exacte privind costurile sau prețurile în propunerile de prețuri, ceea ce are ca rezultat creșterea prețului contractului.

Indicatori de fraudă:

- ✓ contractantul refuză, amână sau nu poate furniza documente justificative privind costurile;
- ✓ contractantul furnizează documente incorecte sau incomplete;
- ✓ informațiile privind prețul nu mai sunt valabile;
- ✓ prețuri ridicate comparativ cu contracte similare, liste de prețuri sau medii la nivel de industrie.

III.13. Neîndeplinirea specificațiilor contractului

Descrierea sistemului

Contractanții care nu îndeplinesc specificațiile contractului și apoi declară în mod fals și cu bună știință că le-au îndeplinit comit o fraudă.

Exemple de astfel de sisteme includ utilizarea de materiale de construcție care nu respectă standardele, componente de calitate inferioară, fundații necorespunzătoare în cazul lucrărilor de construcție a drumurilor etc. Motivul este, în mod evident, creșterea profiturilor prin reducerea costurilor, evitarea penalizărilor pentru nerespectarea termenelor limită etc. Multe astfel de sisteme sunt dificil de detectat în absența unor inspecții sau teste amănunțite efectuate de experți independenți în domeniu. Există totuși posibilitatea ca autorii fraudelor să încerce să mituiască inspectorii.

Indicatori de fraudă:

- ✓ discrepanțe între rezultatele testelor și inspecțiilor, pe de o parte, și clauzele și specificațiile contractului, pe de altă parte;
- ✓ absența certificatelor sau documentelor de testare sau inspecție;
- ✓ calitate inferioară, activitate nesatisfăcătoare și număr mare de reclamații;
- ✓ în documentele contabile ale contractantului există indicii potrivit cărora contractantul nu a achiziționat materialele necesare lucrărilor, nu deține sau nu a închiriat echipamentul necesar pentru efectuarea lucrărilor sau nu dispune de suficienți lucrători pe șantier. (NB: această verificare încrucișată se poate dovedi utilă).

III.14. Facturi false, duble sau cu prețuri excesive

Descrierea sistemului

Un contractant poate prezenta cu bună știință facturi false, duble sau cu prețuri excesive, acționând pe cont propriu sau în cooperare cu angajați responsabili cu procesul de contractare în urma coruperii acestora.

Indicatori de fraudă:

- ✓ mărfuri sau servicii facturate nu se află în inventar sau nu pot fi localizate;
- ✓ nu există confirmări de primire a unor bunuri sau servicii facturate;
- ✓ comenzile de achiziție pentru unele bunuri sau servicii facturate sunt inexistente sau suspecte;
- ✓ registrele contractantului nu indică finalizarea lucrărilor sau efectuarea cheltuielilor necesare;
- ✓ prețurile de facturare, sumele, descrierile sau datele privind articolele depășesc sau nu corespund cu prevederile contractuale, comanda de achiziție, fișele de magazie, inventarul sau rapoartele de producție;
- ✓ facturi multiple cu sumă, număr, dată etc. identice;
- ✓ subcontracte în cascadă;
- ✓ plăți în numerar;
- ✓ plăți către societăți off-shore.

III.15. Furnizori de servicii fictivi

Descrierea sistemului

Un angajat poate autoriza plăți către un vânzător fictiv, urmărind în acest fel să deturneze fonduri. Sistemul este utilizat frecvent în situațiile în care nu există o separare a atribuțiilor de întocmire a cererii, recepție și plată.

Contractanții pot înființa societăți fictive pentru a depune oferte de curtoazie în cadrul unor sisteme de cooperare secretă, în vederea majorării artificiale a costurilor sau, pur și simplu, a emiterii de facturi false. Experiența a arătat că autorii fraudelor au tendința de a utiliza denumiri de societăți similare denumirilor unor societăți reale.

Indicatori de fraudă:

- ✓ furnizorul de servicii nu poate fi găsit în nomenclatoarele de societăți, pe Internet, cu ajutorul motorului de căutare Google sau al altor motoare de căutare etc.;
- ✓ adresa furnizorului de servicii nu poate fi găsită;
- ✓ adresa sau numărul de telefon ale furnizorului servicii sunt incorecte;
- ✓ este folosită o societate off-shore.

III.16. Substituția produsului

Descrierea sistemului

Substituția produsului se referă la înlocuirea, fără știința cumpărătorului, a produselor prevăzute în contract cu unele de calitate inferioară. În cel mai rău caz, substituția produselor poate pune în pericol viața, de exemplu deficiențe ale infrastructurii sau clădirilor. Substituția este o opțiune atractivă în special în cazul contractelor care prevăd utilizarea de materiale costisitoare, de calitate superioară, care pot fi înlocuite cu produse mult mai ieftine, cu aspect similar. Substituția implică de multe ori componente care nu pot fi detectate cu ușurință. De asemenea, atunci când au loc inspecții pot fi prezentate eșantioane special create, pentru a induce în eroare.

Indicatori de fraudă:

- ✓ ambalaje neobișnuite sau generice: ambalajul, culorile sau forma diferă de norme;
- ✓ discrepanțe între aspectul așteptat și cel real;
- ✓ numerele de identificare a produsului diferă de numerele publicate sau cele de catalog sau de sistemul de numerotare;
- ✓ număr de defecțiuni înregistrat în cadrul testelor sau în utilizare peste medie, înlocuiri anticipate sau costuri ridicate de întreținere și de reparație;
- ✓ certificatele de conformitate sunt semnate de persoane necalificate sau neautorizate;
- ✓ diferențe semnificative între costurile estimate și cele reale ale materialelor;
- ✓ contractantul nu a respectat graficul lucrărilor, dar recuperează întârzierile cu rapiditate;
- ✓ numere de serie atipice sau șterse; numerele de serie nu corespund sistemului de numerotare al producătorului autentic;
- ✓ numerele sau descrierile facturii sau ale obiectelor de inventar nu corespund datelor din ordinul de achiziție.

IV. Frauda în domeniul sumelor percepute pentru forța de muncă și al serviciilor de consultanță

Sisteme de fraudare comune și recurente și indicatorii de fraudă relevanți (semnale de avertizare)

Această parte prezintă sisteme de fraudare comune și recurente, împreună cu o descriere a sistemului și indicatorii de fraudă relevanți în domeniul serviciilor de consultanță.

Cel mai important mijloc de control din sistemul de contabilitate a costurilor pentru forța de muncă este angajatul individual și acceptarea de către acesta a responsabilității de a înregistra cu exactitate timpul de lucru efectuat.

Aceasta este o listă neexhaustivă a unor sisteme general recunoscute.

IV.1. Costurile suportate cu forța de muncă

Descrierea sistemului:

Fără o verificare externă independentă și la fața locului, costurile cu forța de muncă sunt foarte ușor de manipulat. Un angajator poate pretinde, cu bună știință, perioade de lucru fictive, directe sau indirecte. Aspectul esențial de

urmărit este dacă sumele pentru timpul de lucru al angajatului sunt percepute în mod adecvat pentru proiectul la care s-a lucrat efectiv. (Nu pot exista documente ale unor părți terțe care să ateste costurile cu forța de muncă, cum ar fi facturi, comenzi de achiziție etc.).

Indicatori de fraudă:

- ✓ moduri diferite de percepere a sumelor;
- ✓ modificări neașteptate și semnificative ale modului de percepere a sumelor;
- ✓ scăderea sumelor percepute pentru proiecte/contracte cu plafoane depășite sau urmând a fi depășite;
- ✓ procentajul angajaților pentru care se înregistrează costuri indirecte este disproporționat;
- ✓ un număr mare de angajați sunt transferați de la costuri directe la costuri indirecte sau viceversa;
- ✓ aceiași angajați sunt transferați în mod constant de la costuri directe la costuri indirecte sau viceversa;
- ✓ sisteme deficitare de control intern al sumelor percepute pentru timpul de lucru, precum semnarea în avans a fișelor de pontaj ale angajaților, completarea fișelor de pontaj ale angajaților de către supraveghetor, completarea fișelor de pontaj cu creionul sau la finalul perioadei de plată;
- ✓ orele de lucru și sumele reale se află constant la limita bugetului sau imediat sub aceasta;
- ✓ utilizarea unor intrări în registrele zilnice prin care se efectuează modificări, în vederea transferării costurilor între contracte, cercetare și dezvoltare, activități comerciale;
- ✓ creșteri și descreșteri semnificative ale sumelor percepute unor conturi sensibile;
- ✓ sumele pentru timpul de lucru al angajaților sunt percepute diferit în raport cu costurile de călătorie asociate.

IV.2. Neplata orelor suplimentare

Descrierea sistemului:

Un angajator poate pretinde, cu bună știință, efectuarea de ore suplimentare false atunci când acestea nu sunt compensate în mod neoficial prin, de exemplu, acordarea de concedii suplimentare. Aspectul esențial de urmărit este dacă sumele pentru timpul de lucru al angajatului sunt percepute în mod adecvat pentru proiectul la care s-a lucrat efectiv. Nu există documente ale unor părți terțe.

Indicatori de fraudă:

- ✓ personalul este obligat să desfășoare activități suplimentare neplătite în cadrul mai multor proiecte – directe și indirecte;
- ✓ angajații salariați înregistrează doar orele de lucru normale efectuate în fiecare zi, pentru o perioadă mai lungă de timp;
- ✓ neplata orelor suplimentare și acordarea de bonusuri pe baza orelor suplimentare lucrate, potrivit indicațiilor conducerii;
- ✓ lucrările pentru contractele/proiectele al căror plafon de cheltuieli a fost depășit se desfășoară doar în timpul suplimentar neplătit.

IV.3. Servicii de consultanță/profesionale

Descrierea sistemului (pe baza unui caz real):

Serviciile erau însoțite de contracte de consultanță detaliate, cu facturile și rapoartele aferente. Aspectele acoperite erau relevante pentru operațiunile contractantului și ofereau recomandări adecvate privind eficientizarea anumitor activități. Contractantul a pus în aplicare majoritatea recomandărilor. Contractele aplicabile conțineau toate explicațiile necesare, iar onorariile au fost considerate rezonabile.

Cu toate acestea, serviciile unora dintre societățile contractate nu fuseseră utilizate anterior. Contractele nu descriau serviciile care urmau a fi furnizate de către societăți, dar prezentau în detaliu persoanele care urmau să ofere serviciile și onorariile pe oră percepute. CV-urile persoanelor nu erau disponibile. Onorariile societăților noi erau mai ridicate. Reprezentanții societății nu au putut explica onorariile mai mari sau natura serviciilor care urmau să fie oferite.

În plus, facturile emise de aceste societăți pentru serviciile suplimentare prestate nu descriu caracteristicile acestora, menționând doar numărul contractului. Costurile erau reprezentate sub forma de sumă forfetară, fără o defalcare în funcție de orele lucrate, tariful orar, cheltuielile de călătorie sau alte cheltuieli. Nu existau rapoarte de călătorie sau rapoarte de sinteză. Nu existau informații suplimentare privind aceste societăți; angajatorul nu a putut oferi decât asigurări verbale privind serviciile furnizate.

În sfârșit, adresa de corespondență de pe facturi era o casuță poștală, iar societățile nu apăreau în lista abonaților telefonici.

Indicatori de fraudă:

- ✓ nu există acorduri sau contracte încheiate oficial; cu toate acestea, se plătesc sume mari pentru „servicii prestate”, pe baza unor facturi conținând date insuficiente;
- ✓ există acorduri sau contracte oficiale, dar acestea sunt vagi în ceea ce privește serviciile care urmează a fi prestate, și nu există facturi detaliate, rapoarte de călătorie sau studii care să justifice cheltuielile;
- ✓ serviciile plătite au fost utilizate pentru obținerea, distribuirea sau utilizarea unor informații sau date protejate prin legi sau regulamente;
- ✓ serviciile plătite aveau scopul de a influența în mod ilegal conținutul unei cereri, evaluarea unei propuneri sau estimări de preț, selecția de surse pentru atribuirea de contracte sau negocierea unui contract, a unei modificări sau a unei revendicări. Nu este important dacă atribuirea se face de către contractantul principal sau un subcontractant de la orice nivel;
- ✓ serviciile plătite au fost obținute sau efectuate prin încălcarea unui statut sau a unui regulament care interzice practicile antreprenoriale neloiale sau conflictele de interese.

IV.4. Categoriile de forță de muncă

Descrierea sistemului (pe baza unui caz real):

Propunerea unui contractant privind reînnoirea unui contract de tip „timp și materiale” (T&M), care fusese atribuit anual în ultimii doi ani, arăta că tarifele orare suportate erau semnificativ mai reduse decât tarifele propuse, cu excepția celor administrative. La momentul depunerii ofertelor, propunerea inițială prevedea un număr complet de angajați. După atribuirea contractului, contractantul a angajat/utilizat personal remunerat la un nivel inferior celui propus. Calificările unora dintre noii angajați nu îndeplineau cerințele din cererea de ofertă. Contractantul plasase mai mulți dintre noii angajați în categorii de forță de muncă pentru care nu erau calificați.

Indicatori de fraudă

- ✓ diferențe semnificative între costurile sau cantitățile unitare propuse și cele reale, fără modificarea corespunzătoare a sferei lucrărilor sau a descrierii posturilor;
- ✓ facturarea fiecărui serviciu se făcea constant la nivelul maxim stabilit în contract. Specificarea în contract/comandă a numărului de ore care trebuie facturate reprezintă o excepție;
- ✓ anumite persoane propuse ca „angajați cheie” nu lucrează în cadrul contractului;
- ✓ personalul propus nu corespunde forței de muncă existente. Este necesară angajarea unui număr considerabil de persoane. Numărul persoanelor nou angajate este semnificativ mai redus decât în propunerile inițiale;
- ✓ competențele angajaților nu satisfac cerințele specifice pentru categoria de forță de muncă sau cerințele contractuale;
- ✓ timpul de lucru al angajaților este înregistrat ca indirect de către societate, dar este înregistrat ca direct în scopul contractului;
- ✓ sumele percepute pentru timpul de lucru al partenerilor, funcționarilor, supraveghetorilor și al altor angajați nu respectă termenii contractuali sau politicile și procedurile contabile ale societății.